

thus en *Rubus*. Zelfs een wilde *Musa* ontbrak niet, terwijl op de *Casuarina*-stammen vaak de mierenvaren *Lecanopteris carnosa* groeide, en op de afgestorven stammen veel vruchtlichamen van een forsche *Paxillus*-soort zaten. Als merkwaardige bodemplant kwam nog veelvuldig voor het sierlijke, bundelvormige varentje *Schizaea dichotoma* Gw., terwijl in het aangrenzende bosch het zoo sterk op *Viscum* gelijkende varentje, *Psilotum nudum* GRIS. vrij veelvuldig werd aangetroffen.

Het geheel was dus zeer zeker interessant, en alleen al het fraaie landschap en de dennenbosch-impressie zijn een bezoek reeds overwaard.

Menado.

F. K. M. STEUP.

KUNSTMATIG LEER UIT ZAKRUPSEN-COCONS

Gedurende een reis door Japan werd ik toevallig in de gelegenheid gesteld om aldaar kennis te maken met de eigenaardige, uit de zakjes of huisjes van bepaalde Psychiden-rupsen vervaardigde modeartikelen, waarop in het October-nummer 1934 van dit tijdschrift op bladzijde 191¹⁾ reeds de aandacht der lezers werd gevestigd. De van deze cocons verkregen, grijsbruin tot bruin gekleurde overtreksels of vellen zijn, zooals ik mij kon overtuigen, uiterst taai, zoodat de naam kunstleer daarvoor m.i. zeker niet misplaatst is. De cocons — het uitgangsmateriaal voor dit kunstleer — worden in het Japansch *minomushi* genoemd, welke naam in verband staat met de overeenkomst, die de cocons door hun talrijke aan de buitenzijde vastgekleefde bladstukjes en uitstekende takjes vertoonen met de door de boerenbevolking in Japan (en trouwens ook in China) algemeen gebruikte rieten regenjassen, de zoogenaamde „mino”, terwijl „mushi” insect beteekent, of klein diertje in het algemeen.



Fig. 1. Een vel van kunstleer *minomushi*. De cocons van de zakrupsen waren afkomstig van *Acacia confusa*.

Het centrum van deze merkwaardige industrie is echter niet Japan zelf, maar veeleer het eiland Formosa! In de hoofdstad Taihoku worden deze *minomushi*-artikelen overal in de winkels verkocht, terwijl het midden in den botanischen tuin gelegen Commercial Museum een ruime keuze van voorwerpen bezit, die van dergelijk kunstleer vervaardigd zijn. In Japan zelf zal men echter deze voorwerpen betrekkelijk zelden, en slechts af en toe in winkels, die speciaal modeartikelen verkoopen, kunnen vinden. Op Formosa worden behalve portefeuilles, portemonnaies en damestaschjes ook wel grootere, rechthoekige vellen van ongeveer 25 bij 35 cm verkocht, die uit talrijke aan elkaar genaaide, vierkante stukjes cocon bestaan, welke meestal op den achterkant nog op papier gelijmd zijn (fig. 1). Zij kosten ongeveer 50 cents per stuk en hebben het groote voordeel, dat men zelf de gewenschte voorwerpen daaruit kan laten maken.

¹⁾ J. C. VAN DER MEER MOHR: Korte zoölogische aantekeningen (De Trop. Natuur, jg. 23, Oct. 1934).

Ik heb dergelijke vellen met zeer veel smaak als overtrek voor damesschoenen zien verwerken. Wat aan dit soort van kunstleer nu een bijzonder cachet verleent, is de variatie in uiterlijk naar gelang van de plant, waarop de zakrupsen voorkomen en waarvan zij de bladeren voor het spinnen van hun cocons gebruiken. Volgens de mij op welwillende wijze door het Commercial Museum in Taihoku verstrekte inlichtingen, zijn er voornamelijk twee soorten van Psychiden, waarvan de cocons tot kunstleer verwerkt worden, nl. *Cryptotelia formositona* STRAND en de kleinere soort *Cryptotelia minuscula* BUTLER ¹⁾. De artikelen vervaardigd van de

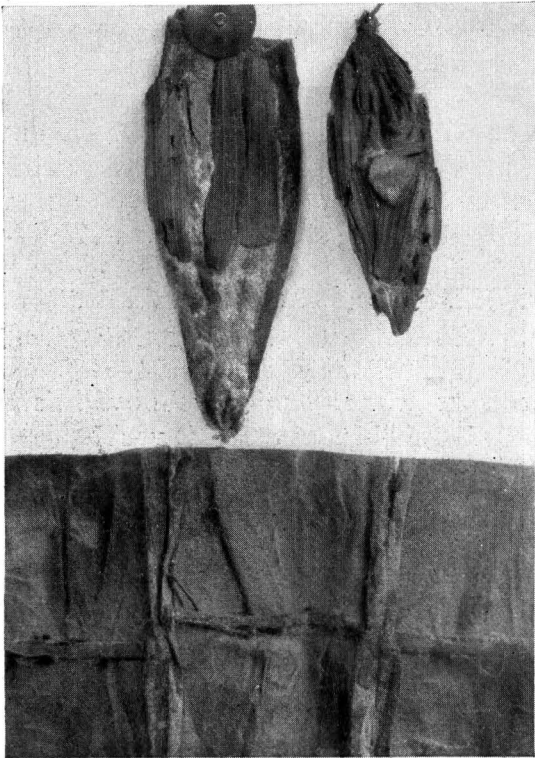


Fig. 2. Twee cocons van *Cryptotelia* (links *formositona*, rechts *minuscula*); beneden: achterkant van een minomushi-velletje.

cocons van deze twee soorten, zijn op zichzelf ook weer verschillend, zoodat het aanzien en de bouw van de blad-oppervlakte der diverse boomen, die als voedselplanten voor deze zakrupsen dienen, groote variatie-mogelijkheden in uiterlijk bieden. Er werd mij verteld, dat deze twee soorten vaak op de kamferboomen, *Cinnamomum Camphora*, op de theestruik, *Camellia japonica*, maar vooral op een in Formosa algemeen voorkomende Leguminoos, *Acacia confusa* MERRILL worden aangetroffen, (fig. 2) ²⁾.

De stevigste en taaiste kwaliteit van minomushi heet van de kamferboomen afkomstig te zijn, maar het meeste materiaal wordt, zooals reeds gezegd, op den zogenaamden Soshiju-boom, *Acacia confusa* aangetroffen, die eigenlijk op de Philipijnen inheemsch is. De Plantentuin in Buitenzorg heeft volgens de mij welwillend door den heer C. VAN WOERDEN verstrekte gegevens in 1914 materiaal van dezen boom van den heer INAMURA uit Formosa gekregen, dat gedeeltelijk in den bergtuin van Tjibodas werd uitgeplant,

en ik heb er mij persoonlijk van kunnen overtuigen, dat de boomen er best groeien. Toen ik bij het Land- en Boschbouwproefstation Meguro (nabij Tokio) informeerde, waarom eigenlijk deze minomushi-industrie in Japan zelf onbekend en tot nu toe op Formosa gelocaliseerd is gebleven, werd ik er door Prof. FUJIOKA op gewezen, dat de daarvoor in aanmerking komende zakrupsen slechts in tropische en subtropische klimaten leven en dat proeven, door den entomoloog van het bovengenoemd Proefstation genomen met andere in de buurt van Tokio voorkomende Psychiden, tot dusver geen goede resultaten hadden opgeleverd.

¹⁾ J. C. VAN DER MEER MOHR noemt een andere soort, nl. *Thyridopteryx* sp.

²⁾ Het zal den lezers opvallen, dat de afgebeelde cocons en de minomushi-vellen, die van *Acacia confusa* afkomstig zijn duidelijk eene *parallele* nervatuur vertoonen. Dit vindt echter zijn oorzaak in het feit, dat het geen echte bladeren, maar phyllocladiën zijn.

Aangezien de voornaamste voedselplant van deze zakrupsen, *Acacia confusa*, op Java blijkbaar goed kan groeien, lijkt het ons wel de moeite waard, om door overbrenging en invoering van de twee bovengenoemde *Cryptotelia*-soorten te trachten een nieuwe inlandsche nijverheidstak in het leven te roepen, waarvan de voortbrengselen bij het koopend publiek—ik denk hier vooral aan de touristen en reizende vreemdelingen—zeker in den smaak zal vallen.

Tjibodas, Augustus 1935.

Dr A. STEINMANN.

IETS OVER DEN BOUW VAN VOGELNESTEN

Bij het vinden van een derde nest van de vechtkwartel (*Turnix susicator*), inlandsche benaming p o e j o e, werd mijn opmerkzaamheid sterk gevestigd op den bouw van het nest. Het bleek, dat al die drie nesten een overeenkomstigen bouw bezaten. En wel deze: een aan drie zijden gesloten overkapping, met als typische

opvallendheid, dat de ingang van het nest zich steeds, hoewel varieërend, aan den Zuid-Oost kant bevond.

De eerste foto laat den voorkant van het nest zien, met drie eieren. Foto 2 is een beeld van een der zijkanten. Duidelijk komt hierbij de kap-bouwtot uiting.



Fig. 1. Overhuifd nest van de vechtkwartel met 3 eieren.

Hetzelfde

verschijnsel trof ik aan bij twee leeuwerik-nesten (*Mirafra javanica*), inlandsche benaming a p o e n g. Een van deze nesten was gebouwd onder een overhellende zode op een geploegde droge sawah. De ingang bevond zich weer aan de Zuid-Oost zijde.

Op foto 3 zien wij links het holletje en even rechts daarvan twee jonge leeuweriken. Veel tijd schoot mij niet over om het drietal te nemen. 'k Had nl. zóó lang gewacht tot de jonge dieren in een veeren pakje toonbaar waren en op het punt stonden het nest te verlaten, vooral ook om het broed niet te verstoren. Het geluk was mij gunstig om de familie nog net op tijd thuis te kunnen treffen; want eenmaal de vrijheid buiten het nest gevoelende verdwenen ze plotseling. Binnen 10 minuten kon ik niets meer terug vinden, doordat hun grijze kleur totaal was opgelost in de grijze grondkleur van de omgeving.

Alleen het gedrag van de ouders, o.a. het zoo genaamde „vleugellam” zijn, verried nog hun aanwezigheid, maar dat was dan ook al.